

במהלך שנות הכיבוש נעצרו אלפי פלסטינים והואשמו בקיום קשרים עם ארגון, מוסד, משרד, תנועה, סניף, מרכז, ועד, סיעה, קבוצה, או בלשון החוק "חבר בני אדם", אשר הוכרז "ארגון עוין" או "טרוריסטי" ונכלל ברשימה המצטברת של התאחדויות בלתי מותרות.

תקנה 85 לתקנות ההגנה (שעת חרום) 1945 מפרטת עשר עבירות שונות הקשורות לחברות וסיוע להתאחדות בלתי מותרת וכן את העונשים על עבירות אלה. אופיו השרירותי של החוק החל בשטחים הכבושים ויכולתו להקיף כמעט כל מצב ולכלול כמעט כל אדם, מתגלים בסעיף התשיעי (ט') לתקנה 85 (תיקון 1946, 1947). העבירה בסעיף זה קובעת שכל אדם... פועל מטעם התאחדות בלתי מותרת או כנציגה, בכתיבה, במלים, בסימנים או במעשים או בייצוג אחרים, במישרים או בעקיפים, בין שהדבר יסתבר כלמד מעניינו, ובין מתוך העלאה על הדעת או לימוד דבר מתוך דבר או בדרך אחרת... יהיה צפוי להיות נשפט...

קשה לתאר אדם שיכול להתגונן בפני חשד בעבירה זו, לא כל שכן פלסטיני הנתון לחסדי הכיבוש.

אשמים

בחברות ופעילות בהתאחדות בלתי מותרת
שנת 2008
בבתי המשפט הצבאיים

מחסום WATCH

ארגון נשים ישראליות נגד הכיבוש ולמען זכויות אדם, שעוסק באחד ההיבטים החמורים של הכיבוש - הגבלת חופש התנועה של הפלסטינים בשטחים הכבושים.

אשמים

בחברות ופעילות בהתאחדות בלתי מותרת

שנת 2008

בבתי המשפט הצבאיים

כתבו חוה הלוי וחגית שלונסקי

להכנת מסמך זה שותפים אחדים: בראש ובראשונה חברות צוותי בתי המשפט הצבאיים של מחסום WATCH שערכו תצפיות באולמות המשפט. על הדיווחים שלהן מסתמכים ששת ה"סיפורים" בהמשך הקובץ. שיחות עם חברות הצוות והחלפת דעות ורעיונות עמן עזרו לגבש את הנושא ואת דרך הצגתו. רבים מעורכי הדין המייצגים חשודים ונאשמים נענו לשאלותינו ועזרו לנו להתמצא בסבך המשפטי והביורוקרטי.

תודה לשולה בר על העריכה הלשונית, למיה בלום על עיצוב החוברת והבאה לדפוס וליהודית שטרנברג על העימוד. תודה מיוחדת לנו חבות לעורכות הדין סמדר בן נתן, תמר פלג ולאה צמל. כל אחת מהן הקדישה לנו זמן ומחשבה, והעירה בעל פה ובכתב הערות מלמדות ומתקנות על כתב היד בשלבים שונים של הכנת המסמך הזה.

תוכן העניינים

הקדמה

- 5 התאחדות בלתי מותרת, רקע
 10 הסדרים במקום משפטים
 11 "קשר כלשהו" עם התאחדות בלתי מותרת
 13 מעצר כעונש לפני גזר דין
 14 העונשים
 16 עצמאות בתי המשפט

מגוון פעילויות

- לקט מתוך כתבי אישום על חברות, פעילות, נשיאת משרה
 17 ומתן שירות להתאחדות בלתי מותרת

שישה סיפורים

- פאיזה דיב פודה, מדריכה ויועצת חינוכית בגן ילדים
 23 בבית לחם
 ע'אזי קאסם אחמד עיסא, חלפן כספים מרמאללה,
 ועמאד עווד, מנהל החשבונות שלו
 25
 29 ד"ר יוסף חסיין חרוש ברג'יה, רופא שיניים מבית לחם
 עלי אחמד שמאסנה ופיראס חליל מוחמד שמאסנה
 מכפר קטאנה
 31
 ד"ר ע'סאן שריף מוחמד ח'אלד, מרצה למשפטים
 באוניברסיטת א־נג'אח מכפר ג'איוס
 34
 39 חסן יוסף דאוד דאר חליל, פעיל חמאס מביתוניא

נספחים

- 43 1 נספח
 46 2 נספח
 46 3 נספח

הקדמה

התאחדות בלתי מותרת, רקע

קובץ זה מספר את סיפורם של פלסטינים תושבי הגדה המערבית, שנעצרו והואשמו בבית משפט צבאי בעבירה אחת או יותר מבין עשר עבירות הקשורות בהתאחדויות בלתי מותרות. ההאשמות הנפוצות ביותר הן בעבירות של **חברות** בהתאחדות בלתי מותרת; **פעילות** בה; ניהולה או **נשיאת משרה** אחרת ו**ביצוע שירות** כלשהו עבורה. העבירות הנוספות הן: נוכחות באסיפה של התאחדות כזו; הרשאה להתאחדות כזו לקיים אסיפה במקום מסוים; החזקת פרסום כלשהו של התאחדות כזו או הקשור אליה; כתיבה, הכנה, ייצור, הדפסה, מכירה או הפצה של חומר הקשור אליה; גבייה, קבלת תמורה או תמיכה בהתאחדות כזו; ייצוג של התאחדות כזו במישרין או בעקיפין.

עבירות אלה מעוגנות בעיקר בשני חוקים: תקנות ההגנה (שעת חרום) 1945; והפקודה למניעת טרור, תש"ח-1948. בבתי המשפט הצבאיים בשטחים מועמדים לדין תושבי השטחים על פי תקנות ההגנה שנחקקו בידי ממשלת המנדט הבריטי לפני קום המדינה, והן עומדות עדיין בתוקפן בהתאמות לחקיקה הצבאית הישראלית ובשינויים המתחייבים ממנה. תקנות אלה קובעות כי החברות או הסיוע להתאחדויות בלתי מותרות הם עבירות, והתקנות אף מפרטות את העונשים על העבירות.¹ במהלך השנים נעצרו אלפי פלסטינים והואשמו בקיום קשרים עם ארגון, מוסד, משרד, תנועה, סניף, מרכז, ועד, סיעה, קבוצה, או בלשון החוק "חבר בני אדם", אשר הוכרזו "ארגון עוין" או "טרוריסטי" ונכללו ברשימה המצטברת של התאחדויות בלתי מותרות.²

הקביעה מה היא **התאחדות בלתי מותרת** יכולה להיעשות באחת משתי דרכים: הכרזה של המפקד הצבאי על גופים ועל ארגונים

1 ראה נספח 1.

2 ראה נספח 2 – לינק לרשימת ההכרזות המעודכנות.

שונים כבלתי מותרים, או קביעה של בית המשפט כי ארגון מסוים, בשל מטרותיו או אופי פעילותו, הוא ארגון עוין ומתאים להגדרה של התאחדות בלתי מותרת.

הכרזות המפקד הצבאי על גופים ועל ארגונים שונים כהתאחדויות בלתי מותרות מתקבצות לרשימה ארוכה, שמדי שנה מתווספים לה עשרות ארגונים בארץ ובחו"ל. בין הארגונים שנכללים ברשימת ההכרזות יש גם כאלה שאינם עוסקים בפעילות צבאית ואינם מזוהים דווקא עם החמאס (שהוכרז כארגון טרוריסטי). גם ארגונים וגופים שאינם נחשבים עוד לאויבי המדינה לא הוסרו מהרשימה. לדוגמה, הפת"ח, שהוכרז כארגון טרור בהחלטת ממשלה (30.1.86) על פי הפקודה למניעת טרור, לא הוסר מהרשימה, אף שהוא עומד בראש הרשות הפלסטינית ונציגיו מנהלים משא ומתן פומבי עם מנהיגים ישראלים. מדיניות האכיפה השתנתה, וחברי פת"ח אינם מועמדים לדין על חברות בהתאחדות בלתי מותרת, אולם אי העמדתם לדין בנסיבות הפוליטיות הקיימות היא בבחינת חסד. אין ולא יהיה צורך בשינוי בתחיקה הצבאית, אם וכאשר יוחלט שהאינטרסים של ישראל דורשים את העמדתם לדין.

מרגע שאדם מואשם בפעילות באחד הארגונים הכלולים ברשימת ההתאחדויות הללו, לא נדרשת ראייה לפעולותיו או למטרותיו העוינות של הארגון. די בכך שהוכרז בזמן כלשהו כארגון אסור. גם השאלה האם הנאשם ידע או לא ידע שהארגון הוכרז כבלתי חוקי אינה רלוונטית. תכופות אין ההכרזה מתפרסמת כלל בשטחי הגדה, והתושבים אינם יודעים עליה,³ ולעתים יוכרז ארגון כלשהו כהתאחדות בלתי מותרת בעקבות מעצר או החרמה, כדי לאשר בצו בדיעבד את מה שכבר עשו כוחות הביטחון (ראה להלן מעצר שרים וחברי המועצה המחוקקת ב־29.6.06 באשמת חברות ברשימת הרפורמה והשינוי, שהוכרזה כהתאחדות בלתי מותרת כשמונה חודשים לאחר המעצר, ב־20.2.07).

בבחירות הדמוקרטיות לרשות הפלסטינית שנערכו בסוף מרץ 2006, בתיאום ובאישור ממשלת ישראל ובהשגחה בינלאומית, זכו נבחרו החמאס בעמדות בכירות בממשלה הפלסטינית שהוקמה.

3 ראה סיפורה של פאיזה פודה.

התגובה למציאות הפוליטית החדשה לא איחרה לבוא: ישראל עברה ממדיניות של "איפוק" למדיניות של "אכיפה אינטנסיבית", כך לדברי השופט במשפטם של שניים מחברי המועצה המחוקקת.⁴ ואומנם, ימים ספורים לאחר חטיפתו של גלעד שליט, ביוני 2006, פשטו כוחות הביטחון על בתיהם של שרים וחברי המועצה המחוקקת של הרשות הפלסטינית בשטחי הגדה המערבית ועצרו עשרות מהם באשמת חברות ופעילות בהתאחדות בלתי מותרת, עבירה לפי תקנה 85(1)(א) לתקנות ההגנה (שעת חרום) 1945. כתבי האישום שהוגשו נגד רובם היו דומים, וכללו אותם סעיפי עבירות.

פירוט הפעולות שמהוות את העבירות בכתבי האישום, אשר הוגשו נגד השרים וחברי המועצה המחוקקת שנעצרו, מנוסח באופן רחב וכוללני שאינו מצריך הוכחה. כך, לדוגמה, פרטי העבירות בכתב אישום אחד מרבים קובעים תחילה את העובדות הגלויות:

הנאשם הנ"ל, באזור, החל מחודש ינואר 2006 היה חבר, או פעל כחבר, בארגון החמאס... ניהל או עזר להנהלת התאחדות בלתי מותרת או החזיק בעמדה כל שהיא בהתאחדות בלתי מותרת... נבחר ושימש כחבר במועצה המחוקקת הפלסטינית מטעם רשימת אל אצלאל ואלתע'יר (הרפורמה והשינוי) של ארגון החמאס...

ובהמשך כתב האישום, פרטי העבירה:

..(הנאשם) פעל מטעם התאחדות בלתי מותרת... בכתובה, במילים, בסימונים או במעשים או בייצוג אחרים במישרים או בעקיפים, בין שהדבר יסתבר מענינו ובין מתוך העלאה על הדעת או לימוד דבר בדרך אחרת...⁵

4 מתוך פרוטוקול בית המשפט הצבאי בתיקים מס. 3806/06 ו-3826/06 מיום 30.4.08.

5 מתוך בית המשפט הצבאי יהודה, תיק תביעה 2964/06. ראה גם תקנות ההגנה (שעת חרום) 1945; פרק ז', סעיף 85 (ט)

עדי התביעה במשפטים הנ"ל הם אנשי השב"כ אשר חקרו את העצירים וכן עצירים אחרים מבין חברי הפרלמנט הפלסטיני והמועצה המחוקקת. איש מהעצירים הללו לא הסתיר את העובדה כי נבחר לתפקידו מטעם רשימה או ארגון ששירותי הביטחון מייחסים להם זיקה לחמאס, וכל אחד מהם הדגיש את העובדה שהשתתפותו בבחירות הדמוקרטיות אושרה על ידי ישראל.

לאחר הפגיעה האנושה במערכת השלטונית הפלסטינית, שהחלה להתגבש בבחירות, ניכר מאמץ מוגבר ומוצהר של רשויות הביטחון לחסל גם את התשתית האזרחית, אשר לדעתן תומכת ומעודדת את הפעילות הצבאית, הן של החמאס והן של ארגוני התנגדות אחרים לכיבוש. על התשתית האזרחית הזו אמר אלוף פיקוד המרכז גדי שמני לנשיא שמעון פרס:

...הם (הרשות הפלסטינית) רק החלו לבנות אלטרנטיבה למה שהחמאס עשה במשך שנים. הוא בנה מערכת שמספקת לתושב את כל צורכי היומיום: חינוך, רווחה, בריאות, דת, חוגים לילדים, בתי תמחוי. יש גם עשרות מועצות מקומיות ועיריות שנשלטות בידי חמאס.⁶

מערכת המשפט הצבאי שותפה להנחה של הצבא ושל השב"כ שהמאבק בארגוני הטרור המאיימים על המדינה מצריך טיפול רב מערכתי, שיופנה כלפי כל הזרועות של ארגוני הטרור, גם אם אלה עוסקים לכאורה בפעילות אזרחית או הומניטרית.⁷ רשויות הביטחון, ובכללן מערכת המשפט הצבאית, מזהות בהתארגנות אזרחית מכל סוג שהוא, גם כזו שנועדה לקיים את חיי היומיום של קהילה במציאות הקשה של הכיבוש, איום לביטחון או בלשונן – מסוכנות. נשיא בית המשפט הצבאי לערעורים מבהיר עמדה זו:

...כיום ידוע לכול כי האבחנה בין פעילות צבאית לפעילות אזרחית הינה אבחנה מלאכותית... מעשים חוקיים וראויים כשלעצמם, כלימודי דת או חלוקת מזון לנזקקים, יבואו בגדר

6 ראה: עמוס הראל, "הארץ" 3.10.08.

7 מתוך עד"י 3832/07.

ביצוע שירות עבור התאחדות בלתי מותרת אם נעשים הם בשם החמאס.⁸

ואומנם, מגוון רחב של פעילויות בעלות אופי כלכלי ותרבותי, הומניטרי או פוליטי, שבחלקן נתמכות על ידי החמאס ובחלקן הן פרי יוזמה של גופים אזרחיים שונים, חשודות כולן בזיקה לטרור. כל פלסטיני החי בשטחים הכבושים, מעצם השתייכותו לאוכלוסיית האויב, חשוד בזיקה לטרור. מערכת המשפט הצבאית משתפת פעולה עם רשויות הביטחון בשליטה המתמשכת על אוכלוסייה זו. אמצעי השליטה מובילים מהגנה בפועל על ביטחון המדינה מפני אויב לפגיעה בחופש ההתארגנות של מוסדות אזרחיים, למניעת פעילות ציבורית מכל סוג שהוא, ובסופו של דבר להרס המרקם החברתי. כבמעגל קסמים, ככל שמעמיקה החדירה של מנגנוני הפיקוח אל תוך מהלך החיים של החברה הפלסטינית, וככל שגובר הדיכוי של כל התארגנות חופשית, כן מעמיקה העוינות וגוברת המסוכנות לביטחון, וחוזר חלילה. צה"ל ממייך את העבירות שעליהן נשפטים פלסטינים בבתי המשפט הצבאיים לקטגוריות. הקטגוריה **פעילות חבלנית עוינת** (פח"ע) חלה על 47% מכלל הנאשמים שנגדם הוגש כתב אישום בשנת 2007 (לא כולל עבירות תעבורה).⁹ רובם הואשמו בחברות ופעילות בהתאחדויות בלתי מותרות. בניגוד לדעה המקובלת בציבור הישראלי, רק מיעוט הנאשמים בקטגוריה זו מואשמים בעבירות פיגוע חבלני, הרג, תכנון להרג וכיו"ב.

חברות **מחסום WATCHEM** נכחו במשך שנת 2008 בדיונים בבתי המשפט הצבאיים, ועקבו אחר מספר נאשמים בחברות ופעילות בהתאחדויות בלתי מותרות עד תום משפטם.¹⁰ המעקב המרוכז העלה אבחנות

8 מתוך ע"מ 3249/06 ואח'.

9 נתון זה מבוסס על טבלה שנ"ע 2007 – סיכום כללי, עמ' 9. מתוך: יחידת בתי המשפט הצבאיים, "דוח פעילות שנתי לשנת העבודה תשס"ז תשס"ח 2007". הקטגוריות האחרות של עבירות בהם נשפטים הנאשמים בבית המשפט הצבאי בנוסף לעבירות תעבורה, הן: "שהייה בלתי חוקית"; "הפרות סדר"; "עבירות פליליות".

10 ראה נספח 3.

ותובנות באשר לתפקיד שממלא בית המשפט הצבאי בתחזוקת הכיבוש בשטחים.

הסדרים במקום משפטים

הדרך שבה מתנהלים המשפטים בבית המשפט הצבאי מכתובה מראש את תוצאותיהם: כמעט 100% מהנאשמים מורשעים בכל האישומים המוגשים נגדם, או בחלקם, ורק בודדים (פחות מאחוז אחד מכלל הנאשמים) מזוכים. תנאי הכרחי, אם כי לא מספיק, כמובן, כדי לצאת זכאי בדין הוא שבית המשפט יקיים דיונים להוכחת האשמה, יבדוק ראיות, יחקור עדים, ורק לאחר מכן ייתן פסק הדין. אך הסיכוי להליך משפטי כזה (משפט הוכחות) הוא קטן ביותר. מתוך 5,497 תיקים (לא כולל עבירות תעבורה) שהסתיימו בשנת 2007,¹¹ רק 93 תיקים נוהלו במשפטי הוכחות מלאים.

רובם המכריע של המשפטים מסתיימים בהסדר (עסקת טיעון) אשר מותנה בהודאה באשמה. רבים מהנאשמים בחברות ופעילות בהתאחדויות בלתי מותרות אינם מכחישים את העובדה כי אכן פעלו במסגרות הללו – מועצה מקומית, בית ספר, בית יתומים, אגודת צדקה או משרדי הרשות – אך הם דוחים את הגדרת הארגון שבו פעלו כארגון טרור, ומכחישים את כוונת הטרור המיוחסת להם. עם זאת, רק בודדים מביניהם נצמדים לעמדותיהם לאורך משפט הוכחות ממושך.¹² נאשמים רבים מסכימים לעסקת טיעון, מתוך תקווה שכך יקצרו את זמן ישיבתם בכלא.¹³

11 בנתונים שפרסמו בתי המשפט הצבאיים לשנת 2007, אין נתון המלמד על שיעור הזיכוי מכלל התיקים. אך יש נתון הקובע ש-15% מהתיקים בהם התקיים משפט הוכחות בשנה זאת, הסתיימו בזיכוי מלא. אל לנו לטעות: מדובר ב-14 נאשמים. ראה יחידת בתי המשפט הצבאיים, דוח פעילות שנתי לשנת תשס"ז-תשס"ח 2007.

12 ראה סיפוריהם של החלפן ע'אזי עיסא ועוזרו עמאד עווד, ורופא השיניים – יוסף ברג'יה.

13 ראה סיפורם של עלי אחמד שמאסנה ופיראס חליל שמאסנה.

בית המשפט, מצדו, מעודד ומתגמל את הנאשמים שמסכימים לעסקה וחוסכים בכך מזמנו, ומתרחץ זאת בעומס הרב המוטל עליו. ראוי לציין שהעומס שמעיק על בית המשפט הוא במידה רבה תולדה בלתי נמנעת של משטר הכיבוש ומנגונו, שמערכת המשפט הצבאי עצמה היא חלק מהם. הקלות הבלתי נסבלת שבה נוהגת מערכת זו לאשר מעצרים של חשודים, של מבוקשים ושל קרובים ובני משפחה של חשודים ומבוקשים, השימוש הרווח בעילה של "מסוכנות" שפרטיה חסויים, מיעוט השחרורים בערבות של חשודים ונאשמים עד למשפט, דמי הערבות והקנסות המוטלים על נאשמים בסכומים שהם לעתים קרובות למעלה מהישג ידם (ואומנם רבים מנאשמים אלה ממשיכים לשבת במעצר) — כל אלה יוצרים את אותו עומס שעליו מלין בית המשפט.

"קשר כלשהו" עם התאחדות בלתי מותרת¹⁴

במשפטים של חברות ופעילות התביעה מסתפקת לרוב בקביעה כללית על "קשר כלשהו" של הנאשם עם התאחדות בלתי מותרת. טיבו של הקשר, מהות הפעילות, השירות שניתן או המשרה שבה נשא הנאשם, ואף מאפייני הארגון עצמו הם פרטים שאינם ידועים לתביעה או שלא מעניינים אותה. מכל מקום, אין הם מוצגים על ידה, וברוב המקרים אף אינם נבדקים על ידי השופטים.

בהגדרות **התאחדות בלתי מותרת** או **ארגון טרוריסטי** נכרכות יחד מסגרות חברתיות שונות בתכלית. למשל, ארגונים בעלי כוונה ויכולת לפגוע במדינת ישראל, כמו הזרוע הצבאית של החמאס; ולעומתם, מסגרות ממשל של הרשות הפלסטינית (פרלמנט, מועצה מחוקקת), מפלגות פוליטיות, אגודות סטודנטים, אגודות צדקה, גני ילדים, מעונות יום, ארגוני תמיכה במשפחות אסירים הכלואים בישראל, מרפאות,

¹⁴ ראה סיפורם של פאיזה פודה, ד"ר ע'סאן חאלד, אחמד שמאסנה ופיראס שמאסנה מקטאנה.

קבוצות ללימודי דת, מחנות קיץ וספורט, מועדוני סטודנטים, בתי יתומים ועוד ועוד. רק לעתים רחוקות שמענו שופט באולם המשפט מבקש לדעת מהו אותו ארגון שהנאשם, לטענת התביעה, קשר עצמו אליו, והאם ארגון מסוים זה נכלל ברשימת ההתאחדויות שהוכרזו כבלתי מותרות. כאשר מדובר בארגון שאינו נכלל ברשימה זו, אך נקרא בפי התביעה **ארגון עוין**, בית המשפט אינו טורח לבדוק ראיות לכך שהמטרות והפעולות של הארגון שבו מדובר אומנם מסכנות את הביטחון.

בתי המשפט הצבאיים נותנים פירוש רחב ביותר להגדרות חברות ופעילות. חברות אינה תלויה בהצטרפות רשמית. כדי להאשים אדם בחברות, די אם הסכים להצעת הצטרפות או אם שמו הוזכר על ידי מישהו שהשתתף בפעילות הארגון או נכלל ברשימת החברים, גם אם לא השתתף בפועל בפעולות כלשהן. גם משך החברות בארגון אינו משפיע על הגדרת האשמה, ודי ביום אחד של חברות, או אף פחות מכך, לצורך הרשעה, שכן המטרה היא לפעול נגד "כל מי שחוצה את הקווים והצטרף"¹⁵. משהוכיחה התביעה הצבאית כי אדם היה אי פעם חבר בהתאחדות בלתי מותרת, גם אם מדובר בחברות שנפסקה שנים אחדות או רבות קודם למשפט, רואה אותו בית המשפט כאילו חברותו נמשכת עד יום מעצרו. אם יצליח הנאשם להוכיח שחברותו נפסקה, יראה בכך בית המשפט לכל היותר נסיבה מקלה לעונש.

בבית המשפט נמחקות גם ההבחנות בין הזיקות השונות של נאשמים למסגרות הארגוניות שבהן הם פעילים לכאורה: האם הנאשם עסק בניהול, היה שרת, רואה חשבון, בעל מלאכה; האם היה שכיר או שותף, סיפק שירות מקצועי, התנדב, היה ידיד או קרוב משפחה של פעיל, או שמא סייע מתוך קרבה רעיונית והשתתף באסיפה, בהפגנה או במסיבה של הארגון. הדיונים המשפטיים החותרים להסדרים בעסקות טיעון מתעלמים מכל אלה. העסקה עוקפת את שלב ההוכחות ומאפשרת לתובעים ולשופטים, נציגי מנגנון הכיבוש,

15 עד"י איו"ש 56/00 קוואסמה נגד התובע הצבאי.

להתעלם מהמציאות הממשית שבה חיים הפלסטינים שאותם הם שופטים.¹⁶

מעצר כעונש לפני גזר דין¹⁷

בין אם מתקיים משפט הוכחות ובין אם הצדדים מגיעים להסדר בעסקת טיעון, ועוד בטרם ניתן פסק הדין, הנאשם יושב לרוב במעצר המהווה עונש כשלעצמו.¹⁸ בתצפיות שלנו נתקלנו במקרים שבהם הנאשמים סירבו להגיע להסדר (עסקה) במשך תקופה ארוכה, לעתים שנה ויותר, והמשיכו לדבוק בחפותם. רק במקרים מעטים נענה בית המשפט לבקשותיהם החוזרות לשחררם בערבות. הנימוק השכיח להחזקת נאשמים במעצר עד לתום ההליכים הוא "מסוכנותם". זאת, אף שמסוכנות זו טרם הוכחה בשלב זה של המשפט.

נאשמים לא מעטים מועמדים לדין על פעולות ועל עיסקים שבהם היו מעורבים בעבר, לעתים שנים אחדות קודם שנעצרו. מועד המעצר משקף את השיקולים ואת שיטות העבודה של השב"כ, ולא דווקא את גודל האיום שמהווה הנאשם לביטחון האזור. בכתבי האישום נטען שנאשמים אלה היו חברים בעבר בארגון אסור (או בארגון שהפך לאסור), או התרועעו עם פעילים במסגרת כלשהי שמחשידה

16 שתי דוגמאות מני רבות להתעלמות ממציאות החיים בשטחי הגדה: — במשפטו של נער שזרק אבנים ביקש השופט ערבות של שלושה אנשים שיש להם תלוש משכורת (בגדה...). כמו רבים אחרים נשאר הנער במעצר. — העונש על מעורבות באגודות צדקה מתעלם ממצווה מרכזית באסלאם המטילה חובה על כל מוסלמי לתת שיעור קבוע מהכנסתו לצדקה. אגודות הצדקה השונות קיימות בכל קהילה מוסלמית כדי לקבל את הסכומים הנתרמים, ולחלקם לנצרכים.

17 כל עוד לא נגזר דינו של נאשם הוא נמצא במעצר אלא אם כן שוחרר בתנאים מגבילים עד למשפטו. מי שנמצא חייב במשפט ונכלא כחלק מעונשו הוא אסיר היושב במאסר.

18 בקובץ זה איננו דנות כלל במעצרים מנהליים שהם הדוגמה הקיצונית לעונש מאסר המוטל על אדם מבלי לחשוף את העילות למאסר.

אותם בעיני השב"כ, או עמדו בעבר בקשרים ובהכריות עמם, גם אם אינם מעורבים בכך זה שנים. הרחקתם מחיי הקהילה והחזקתם בבתי מעצר אינן תורמות לביטחון האזור, או בלשון הצבאית – אינן מסירות את מסוכנותם, שכן, ככל הנראה, אין הם מסוכנים כלל, אך ברור שהחזקתם במעצר מגבירה את הלחץ עליהם להסדיר עסקה עם התביעה. אין צורך להדגיש את ההשפעה ההרסנית שיש בכל חברה למעצר ממושך, שאינו קצוב, על משפחות הנאשמים. בחברה הפלסטינית בשטחים הכבושים, שבה המשפחה היא אולי המבנה החברתי היחיד שההשתייכות אליו אינה אסורה על פי חוקי הכיבוש, המעצר והמאסר של האב, של האם או של אחד הבנים מערערים את אחד מיסודות החוסן של החברה.

העונשים

לעתים קרובות ראינו נאשמים שישבו במעצר עד תום ההליכים, ועונש המאסר שנגזר עליהם בעקבות עסקת טיעון נמנה מיום המעצר ("כימי מעצרו"). המעצר עד למתן פסק הדין הופך בדיעבד לריצוי העונש. זו, ככל הנראה, אחת הדרכים שבה הדחיות וההשהיות, העיכובים והרשלנויות השכיחים בהתנהלות המשפט מקבלים הכשר, לפחות כל עוד תקופת המעצר אינה חורגת בהרבה מתקופת המאסר הצפויה לנאשם.

השיטה המאפשרת מתן גזרי דין כאלה מבוססת, ככל הנראה, על ההנחה שהנאשם יחויב בדיון ממילא ועל ההסכמה שבשתיקה בין תובעים ושופטים על מידת העונש שיושת עליו. הליך משפטי כזה עומד בסתירה גלויה למטרה המוצהרת של בית המשפט, קרי חתירה לבירור האמת.

במעקב שלנו מצאנו שנאשמים רבים שנענשו בגין עבירות חברות, לא חרגו מפעילות שביטאה הזדהות, נקיטת דעה או ביטוי השקפת עולם. במערכת הצבאית אנשים אלה מכונים עבריינים אידיאולוגיים, ועליהם אומר בית המשפט הצבאי:

עמדנו לא אחת על כך כי באזור, לשיקול ההרתעה משקל של

בכורה מבין מטרות הענישה השונות אותן ההליך הפלילי מבקש להשיג. משנדרשים אנו להתמודדות עם עבריינות אידיאולוגית ברובה, המבקשת לסחוף אחריה חלקים רחבים של האוכלוסייה, מן הראוי כי ייעשה שימוש נרחב במאסר מותנה, אם כי בצורה מושכלת. על כן, קבענו כי יש להטיל עונש מאסר מותנה אפקטיבי ומרתיע אם כי מידתי.¹⁹

ואומנם, ברוב המשפטים שבהם צפינו, השופט (שאינו מחויב להסדר בין הצדדים) גזר על נאשמים בחברות, בנוסף על מאסר בפועל, גם מאסר מותנה למשך תקופה ארוכה (שנתיים עד חמש שנים). התנאי הקובע, שבתקופה האמורה לא יעבור הנאשם את העבירה שעליה נשפט, מנטרל את האיש מפעילות ציבורית לזמן ממושך. כיוון שמדובר באלפי אנשים, שהואשמו במהלך השנים בחברות ותנאי זה חל עליהם, קל לראות אילו השלכות יש למאסר המותנה המצורף לעונש המאסר בפועל על חיי החברה הפלסטינית כולה. תחומים שונים של פעילות אזרחית – פוליטית, תרבותית, חינוכית, דתית ואחרת – נפגעים ומוקפאים לעתים לשנים רבות.

יתרה מזאת, מעצרים ומאסרים (בפועל ומותנים) שמטילים בתי המשפט הצבאיים ביד רחבה על פלסטינים שחויבו בעבירה של חברות הם בבחינת פגיעה מתגלגלת: מי שהיה פעם עצור לא יקבל כרטיס מגנטי ויהיה מנוע מקבלת אישורי כניסה לישראל לצורך עבודה, טיפול רפואי, ביקור משפחתי וכל צורך אחר. גם בני משפחתו נפגעים לא פעם מקרבתם למי שנחשד, למי שנאשם, למי שנשפט ואף למי שריצה את עונשו.²⁰

19 ראה עד"י 3413+3459/06

20 נוסף למאסר בפועל והמאסר המותנה, על הנאשם שנמצא חייב בדין בעבירות חברות, כמו על נאשמים בעבירות אחרות, נגזר בדרך כלל גם קנס כספי. אין בידנו נתונים על סכומי הקנסות שנגזרו על נאשמים אלה. על פי הנתונים שמספקת מערכת המשפט הצבאי ביהודה ובשומרון נגבו על ידה בשנת 2006 12 מיליון ש"ח, ובשנת 2007 תשעה מיליון ש"ח, מקנסות ששילמו כלל הנאשמים כחלק מגזר דינם.

עצמאות בתי המשפט

השופטים המשמשים בבתי המשפט הצבאיים באים ממקומות שונים, חלקם משרתים במקצועם בצבא קבע ואחרים הם אנשי מילואים. רבים מהם היו תובעים בבית המשפט הצבאי לפני שעברו לתפקידי שפיטה, ואחדים היו בעבר סגורים. דעותיהם הפוליטיות, יש לשער, אינן זהות. שוחחנו עם אחדים מהם, וכולם דיברו מתוך שכנוע עמוק על עצמאותם השיפוטית של בתי המשפט הצבאיים. שאלנו את עצמנו למה הם מתכוונים.

תצפיותינו הראו כי בתי המשפט הצבאיים הם ללא ספק זרוע של מערכת הביטחון, המופקדת על תחזוקת הכיבוש ומונחית על ידי מדיניות הממשלה. הם אלה שמעניקים כסות חוקית לבריונות הכיבוש. מעצרים, חקירות, אישומים ופסקי הדין בחברות ובפעילות נועדו, בראש ובראשונה, להרתיע ולהפחיד, וכך לשמור ולהגביר את הצייתנות של האוכלוסייה הפלסטינית הכבושה כבר יותר מ-40 שנה.

לעניין זה אנו מביאות פה קטעים ממאמרם של עמוס הראל ואבי יששכרוף בעיתון הארץ, מיום 30.11.08. הם מדווחים על הקשר שבין כתבי האישום שהוגשו נגד בכירי החמאס, שנעצרו מיד לאחר חטיפתו של גלעד שליט, ובין החלטות הממשלה. וכך הם כותבים:

אף שישראל נמנעה מהכרזה רשמית בעניין זה, היה ברור לשני הצדדים כי מדובר בפעולת תגובה על חטיפת שליט וכי הפוליטיקאים הבכירים של חמאס מוחזקים כקלפי מיקוח... בדיוני ההכנה לקראת גיבוש כתבי האישום נגד העצורים השתתפו בכירים במשרד המשפטים והשב"כ לצד נציגי הפרקליטות הצבאית. ההנחיה שניתנה לתובעים הצבאיים היתה לחתור לעונשים של שבע עד עשר שנות מאסר, אף שבפועל לא ניתן היה בדרך כלל להוכיח קשר ישיר בין העצורים לבין הזרוע הצבאית של החמאס האחראית לפיגועים. העצירים הועמדו לדין על עבירות של חברות, פעילות ונשיאת משרה בהתאחדות שאינה מותרת (חמאס)...

מגוון פעילויות

לקט מתוך כתבי האישום על חברות, פעילות, נשיאת משרה ומתן שירות להתאחדות בלתי מותרת

להלן תיאור של פעילויות שונות אשר שימשו בסיס לכתבי אישום דומים, ואפילו זהים, בעבירות של חברות, פעילות, נשיאת משרה ומתן שירות להתאחדות בלתי מותרת.

תיאור הפעילות כפשוטה מראה שאין המדובר אלא בפעילות אזרחית יומיומית.

הרשימה כוללת מקרים שבהם נסתיים משפטם בגזר דין וכאלה שעד לסיום כתיבת מסמך זה משפטם לא נסתיים או שאין לנו מידע לגביו.

מוהנד מחמוד מוצטפא עטיה

- משנת 2004 ועד ליום מעצרו היה חבר בארגון החמאס, שהינו התאחדות בלתי מותרת.
 - במהלך הבחירות למועצה המקומית בכפר ובמהלך הבחירות למועצה המחוקקת היה מתאם רשימת החמאס בכפרו מטעם ועדת הבחירות המרכזית של הרשות הפלסטינית.
 - שימש כאחראי על פעילות החמאס וכדובר של הארגון בכפרו.
 - ארגן את עצרת הניצחון של החמאס בכפר.
 - ארגן מחנה קיץ לילדים שבו עסקו בלימודי דת.
- היה עצור במשך 12 חודשים עד שנפסק דינו.
- גזר הדין:** 22 חודשי מאסר לריצוי מיום מעצרו. ובנוסף — 30 חודשי מאסר מותנה למשך חמש שנים וקנס של 5,000 ש"ח או שלושה חודשי מאסר תמורתם.

סאמר מוחמד נמר חסארמה

- שימש כאחראי על הקמת בית ספר של אגודת אל ח'נסאא והיה הקבלן האחראי על בנייתו. אגודת אלחנסאא הוכרזה

כהתאחדות בלתי מותרת שלושה חודשים לאחר מעצרו של מר חסארמה.

- בבית הספר שימש כמנהל, כיושב ראש המועצה האקדמית וכאחראי על העניינים האדמיניסטרטיביים והאקדמיים.
- נאם בכנס משותף של אגודת אל ח'נסאא ושל קרן הרווחה והפיתוח לפלסטין (אינטרפל), שהיא התאחדות בלתי מותרת.
- נאם בכנס המשותף לאגודת אלח'נסאא ולמוסד אירפאן, שהוא התאחדות בלתי מותרת.
- נאם ביום עיון של אגודת אלח'נסאא.
- פעל לרכישת ציוד עבור בית הספר ולהשגת מימון לביצוע פרויקטים שונים.

היה עצור במשך עשרה חודשים עד שנפסק דינו. **גזר הדין:** זוכה מאשמה. התביעה ערערה על הזיכוי אך הערעור נדחה.

איבראהים סעייד חסן אבו סאלם

- היה חבר ברשימת הרפורמה והשינוי של ארגון החמאס, שהיא התאחדות בלתי מותרת.
 - נבחר למועצה המחוקקת הפלסטינית ושימש כחבר בה מטעם רשימת הרפורמה והשינוי.
 - ייצג את רשימת הרפורמה והשינוי במועצה המחוקקת.
- היה עצור במשך עשרה חודשים עד שנפסק דינו. **גזר הדין:** 40 חודשי מאסר מיום מעצרו.

אחמד תופיק יוסף צואלחה

- נכח באסיפה של התאחדות בלתי מותרת.
- היה עצור במשך 13 חודשים ו־20 יום עד שנפסק דינו. **גזר הדין:** מאסר כימי מעצרו, היינו 13 חודשים ו־20 יום. בנוסף — מאסר מותנה בן 24 חודשים למשך חמש שנים.

אחמד מחמוד אברהים חושיה

- חבר במועצת השורא של אלכותלא אלאסלאמיה (ארגון הסטודנטים של החמאס), שהינו התאחדות בלתי מותרת.

היה עצור במשך שמונה חודשים ועשרה ימים עד שנפסק דינו.
גזר הדין: 14 חודשי מאסר מיום מעצרו, 12 חודשי מאסר מותנה למשך שלוש שנים ו־2,000 ש"ח קנס או חודשיים מאסר תמורתם.

אנאס חמד אלעבד עמאר

- פקיד באגודת אלפורקאן, ששייכת לחמאס.

היה עצור במשך 11 חודשים עד שנפסק דינו.
גזר הדין: 14 חודשי מאסר. בנוסף — 20 חודשי מאסר מותנה ו־2,000 ש"ח קנס.

פאדי חמד

- ראש מועצת הסטודנטים של אוניברסיטת ביר זית. שנתיים קודם למעצרו נשפט באותה אשמה והוטל עליו עונש מאסר על תנאי. בעת מעצרו היה התנאי עדיין בתוקף.
- נאם באסיפה נגד מדיניות המעצרים של סטודנטים החברים בארגונים פוליטיים באוניברסיטה — אלכותלא אלאסלאמיה (אגודת הסטודנטים המזוהה עם החמאס) וארגון השביבה (תנועת הנוער של פת"ח) — שניהם התאחדויות בלתי מותרות.

היה עצור במשך ארבעה חודשים עד שנפסק דינו.
גזר הדין: 14 חודשי מאסר, שכללו שנת מעצר מותנה שהיה עדיין בתוקף.

שייח' עלי מוצטפא אחמד חנון (עיוור)

- אחראי על האוסרא (כיתת לימוד קוראן) של החמאס בכפר.

היה עצור במשך 17 חודשים עד שנפסק דינו.
גזר הדין: שוחרר בעסקת טיעון לאחר 17 חודשים בכלא. מאסר כימי מעצרו וקנס של 1,000 ש"ח.

חוסני מחמד עבד אלקאדר אבו עווד

- ראש ועדת הצדקה ברמאללה, שהוכרזה כהתאחדות בלתי מותרת.

- פתח חשבון בחברת החלפנות עג'ולי ובמשך מספר שנים קיבל, הפקיד והחזיק את כספי ועדת הצדקה בחשבונה של חברת החלפנות הנ"ל.

היה עצור במשך חמישה חודשים עד שנפסק דינו.
גזר הדין: שלוש שנות מאסר מיום מעצרו ושנתיים מאסר מותנה למשך ארבע שנים.

יוסף נימר עבד אלראזק רבאיעה

- משנת 1996 היה חבר בג'יהאד האסלאמי. ב־2002 נפגש עם... הסייע במכוניתו את... וב־2005 סייע לפתוח מרכז השכלה בבית לחם. לצורך זה שכר בית, קנה מחשבים וכיו"ב.
- גזר הדין: בעסקת טיעון — 23 חודשי מאסר בפועל ועוד 23 חודשי מאסר מותנה למשך שלוש שנים וקנס של 4,000 ש"ח.

מוראד סיאג'

- בשנים 1990-1995 (לפני 13 שנה) היה חבר בחמאס.
 - בשנים 2005-2006 השתתף בתעמולת הבחירות של החמאס.
 - העביר תרומות למשפחות נזקקות באמצעות פעיל חמאס.
 - קרא ספרון סודי של הארגון ואחר כך שרף אותו.
- היה עצור במשך חודש אחד לפני שנפסק דינו.
גזר הדין: מאסר על תנאי של שנה למשך שנתיים וקנס של 1,500 ש"ח.

עומר אבו סנינה

- בשנים 2005-2006 היה חבר בתנועת הצופים. צפה בפסטיבל של החמאס, היה חבר באוסרא (כיתת לימוד קוראן) במשך חמישה חודשים. הפסיק את החברות בארגונים לאחר שאלה הוכרזו אסורים.
- שוחרר בערבות של 4,000 ש"ח עד למשפט.

מחסאן עטא שעבאן עומר

- פקידה באגודת ידידי האמירויות ומתאמת אגף היתומים באגודה.

- העבירה כספים מארגון הסהר האדום באיחוד האמירויות לאגודות ולוועדות שונות באזור.
 - תיאמה העברת כספים לאגודות הצדקה בטולכרם, לאגודת הצדקה האסלאמית בחברון, לוועדת הצדקה ברמאללה וכן לאגודה לטיפול ביתומים בבית לחם ולאגודת אלאצלאח.
- נעצרה ב־24.12.07.
שוחררה בערבות עד למשפט שנקבע ל־27.4.09.

חוסאם מצרי

- חלוקת כרוזים וגיוס אדם נוסף לארגון הג'יהאד האסלאמי.
- גזר הדין: טרם ניתן.

ג'מאל עבד אל חאפז מוחמד אבו שריפה

- ארגון מחנות קיץ, איסוף תרומות, אחראי על הארגון.
- גזר הדין: טרם ניתן.

שישה סיפורים

פאיזה דיב פודה, מדריכה ויועצת חינוכית בגן ילדים בבית לחם

פאיזה דיב פודה, אזרחית ישראלית, נולדה בשנת 1955 בעכו, מתגוררת בדוחא ועובדת בבית לחם. פאיזה נעצרה ב־30.10.06 על פי הפקודה למניעת טרור²¹ באשמת חברות ופעילות בג'יהאד האסלאמי. ארגון זה הוכרז כהתאחדות בלתי מותרת ב־22.6.69. פעילות הטרור המיוחסת לה היא ניהול וייעוץ חינוכי בגן ילדים בבית לחם, אשר במסגרתם עסקה גם בגיוס כספים לגן הילדים.

פגשנו בפאיזה דיב פודה לראשונה בהארכת המעצר שלה ב־9.11.06. עורך דינה ביקש לשחררה עד למשפט והציע שעד אז היא תתגורר בעכו עם אחיותיה, אולם השופט חשב אחרת. בהחלטתו קבע כי:

“...החשדות שמיוחסים למשיבה הם חברות בארגון עוין ופעילות בארגון עוין... נוכחתי לדעת כי קיים מעבר לחשד סביר ואולי אפילו ראיות לכאורה בדבר החשדות המיוחסים לה. מדובר בעבירה חמורה לכאורה המקימה עילת מעצר, על מנת לאפשר לתביעות להגיש כתב אישום.”

היות שהחקירה הסתיימה, הורה השופט להאריך את מעצרה ב־8 ימים ולהעביר את התיק באופן מידי לתובע הצבאי.

בכתב האישום שהוגש מתוארת העבירה לפי סעיפים 84 ו־85 (1) (א) לתקנות ההגנה (שעת חרום) 1945:²²

בתקופה האמורה לעיל היתה הנאשמת חברה באגודת אלנקאא בבית לחם, שהינה התאחדות בלתי מותרת (להלן אלנקאא). הנאשמת שימשה כמדריכה חינוכית בבית הספר של ארגון

21 ראה נספח 1.

22 כנ"ל.

אלנקא... במסגרת חברותה בארגון אלנקאא פנתה הנאשמת במספר רב של פעמים לפעילי הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני (להלן "הגא"פ) כדי שאלה ישלחו לה כסף לשם כיסוי חובותיה של אגודת אלנקאא בבית לחם, שהוא התאחדות בלתי מותרת. פעילי הגא"פ נענו לבקשתה ושלחו אליה מספר פעמים סכומי כסף הנעים בין 1,900 דולר, 2,500 דולר ו-20,000 ש"ח.

עמותת אלנקאא פעלה באין מפריע במשך שבע שנים. ב־30 בינואר 2005 חתם המפקד הצבאי על ההכרזה כי אגודת אלנקאא היא התאחדות בלתי מותרת, אך לא טרח להודיע זאת לילדים, להורים ולגנות. הגן המשיך לפעול באין מפריע במשך קרוב לשנתיים מאז ההכרזה.

באוקטובר 2006 נעצרה גב' פודה באשמת חברות ופעילות בארגון טרוריסטי. התביעה לא הביאה שום הוכחות שפעילות העמותה מכוונת לאלים או לפגיעה בביטחון הציבור. אך שבית המשפט קיבל את הטענה שהנאשמת לא ידעה על הצו המכריז עליה כהתאחדות בלתי מותרת, וסברה לפי תומה כי היא עוסקת בפעילות בקרב נשים וילדים בגיל הרך, הרי שלצורך ההאשמה, די בקביעת השב"כ, שעליה חותם שר הביטחון, כי הארגון הוא התאחדות בלתי מותרת. בכתב האישום צוין כי הנאשמת שימשה כמדריכה חינוכית בבית הספר של ארגון אלנקאא. עדי התביעה הם שני חוקרי השב"כ אשר גבו את הודאותיה של גב' פודה.

ב־23.1.08, כעבור 15 חודשים, פגשנו בה שוב. המשפט טרם התקיים, ולדברי עורך דינה הוא נדחה שוב ושוב, בעוד רף הענישה עולה ביתיים. בעת מעצרה, העונש המקובל לעבירה שבה הואשמה היה 16 או 17 חודשים. עכשיו, לדברי עורך הדין, הענישה המקובלת היא כבר 30 חודש. היא הובאה מכלא השרון וחיכתה יום שלם בקור של ינואר בכלוב המתכת שבו מחזיקים עצורים הממתנים למשפטם בבית המשפט הצבאי במחנה עופר. הדין בעניינה התקיים בשעה ארבע אחה"צ, אך מספר דקות ונקבע לו המשך ביום 5.3.08. ב־5.3.08, שנה וחצי מאז המעצר, ניתנה הכרעת הדין, וזאת לאחר שהגיעו לעסקת טיעון בין הצדדים. פאיזה פודה, בת 53, מדריכה

חינוכית ומנהלת גן ילדים לילדים פלסטינים בבית לחם, נשפטה ל־18 חודשי מאסר מיום מעצרה (דהיינו, היא תשתחרר כעבור שבועיים) ו־15 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים מיום שחרורה. בישיבת הכרעת הדין ציין התובע, כי:

בעניינינו מדובר בנאשמת שישה במשך 4 שנים בכלא בשנת 91 על ביצוע עבירה של מתן שירות ומגע עם אויב. הנאשמת לא זו בלבד שלא תיקנה את דרכיה אלא פעלה באופן אקטיבי להחייאת ארגון אסור, שימשה בו במשרה בכירה ועשתה ככל שלא ידה שאותו ארגון ימשיך לפעול על אף שידעה כי מדובר בארגון אסור.

להזכיר — מדובר ביעוץ חינוכי בגן ילדים. הסנגור הזכיר לבית המשפט כי מעבר לדיבורים הצבאיים בנוסח "מתן שירות ומגע עם אויב", מדובר באישה מבוגרת הסובלת מאסתמה ומניוון ברגלה השמאלית, חברה באלנקאא (הטוהר), שהיא עמותת נשים לקידום מעמד האשה המחזיקה בבית ספר ובמרכז רפואי. הצו המוציא את העמותה מחוץ לחוק לא פורסם ולא הובא לידיעת הנאשמת, שעסקה בחינוך ילדים ובניהול בית ספר. ככל הנראה, בית המשפט הצבאי רואה בחינוך הילדים הערבים פעולה המערערת את הביטחון באזור, וכאמור שפט אותה ל־18 חודשי מאסר. היא השתחררה ממאסר ב־20.4.08.

ע'אזי קאסם אחמד עיסא, חלפן כספים מרמאללה, ועמאד עווד, מנהל החשבונות שלו

ב־25.2.02 חתם שר הביטחון דאז על צו המפקד הצבאי באזור הקובע כי ועדת הצדקה ברמאללה, כמו עשרות התאגדויות אחרות בשטחים, היא התאחדות בלתי מותרת. אגודות אלה שייכות, לדעת רשויות הביטחון, לתנועת החמאס ו/או תומכות ומחזקות את תשתית החמאס. לפי הרשום בהודעת משרד הביטחון, הכרזה זו אף פורסמה כארבעה חודשים לאחר מכן בשטחי הגדה ועזה. לפי מקורות אחרים,

ההכרזה מעולם לא הופיעה בכלי תקשורת או בעיתון ערבי המתפרסם או מופץ בשטחי הרשות, או באמצעות הודעה או מודעה במשרדי מועצות, עיריות או מת"קים (מנהלות תיאום וקישור).

בשנה שבה הוכרזה ועדת הצדקה כהתאחדות בלתי מותרת סגר צה"ל את משרדי הוועדה. הרשות הפלסטינית, שמפקחת על פעולות הוועדה, חזרה ופתחה את המשרדים ואפשרה את פעילותם. צה"ל חזר וסגר אותם ב־2004, אך בכל אותן שנים המשיכה ועדת הצדקה ברמאללה לסייע ולעזור לעניים, ליתומים, לנכים ולנזקקים אחרים. הרשות הפלסטינית, שהיא הממנה את חברי הוועדה, אף נשאה ונתנה עם רשויות הצבא, ואלה לא מנעו פתיחה מחדש של המשרדים.

אלפי פלסטינים בארץ ובחו"ל תרמו מכספים לוועדת הצדקה, ומאות רופאים, מהנדסים, עורכי דין, עובדי מעבדה, עובדי רווחה, מורים, מנהלי חשבונות ופקידי בנקים עמדו עמה בקשרי עבודה ו/או סיפקו שירותים למפעליה. עם כל אלו נמנו גם ע'אזי קאסם אחמד עיסא, בן 55, תושב רמאללה ומנכבדי העיר, חלפן כספים ותיק ומבוסס, בעליה ומנהלה של חברת חלפנות אלעג'ולי, וכן עמאד עטיה מחמד דאר עווד, בן 35, מנהל חשבונות העובד כשכיר בחברת אלעג'ולי. במשך כעשר שנים סיפקה חברת החלפנות אלעג'ולי שירותי החלפת כספים ממטבע אחד למטבע אחר לוועדת הצדקה, שהיתה אחת מבין עשרות הלקוחות של החברה.

בספטמבר 2006 שוב פשט הצבא על בנקים ועל חלפני כספים ברמאללה, וביניהם גם על חברת אלעג'ולי. הוחרמו כספים, מסמכים וספרי חשבונות. ע'אזי עיסא שיתף פעולה עם רשויות הצבא, פתח בפניהם את ספרי החשבונות ואת שאר המסמכים שנדרשו. בכל המהלכים האלה, כמו במשך כל השנים מאז 2002 (מאז הוכרזה ועדת הצדקה כהתאחדות שאינה מותרת), לא הוזהר ע'אזי עיסא ולו פעם אחת שמתן שירות חלפנות לוועדת הצדקה הוא עבירה. כמו רבים אחרים שכספם ורכושם הוחרם באותה פשיטה, ע'אזי עיסא ניהל משא ומתן להחזרת הכספים שהוחרמו, אך, שלא כמו האחרים, סירב להיענות לדרישת רשויות הצבא לחילוט חלק מכספו שהוחרם. משלא הוחזר הכסף, עתר לבג"צ נגד המפקד הצבאי של האזור, ודרש לנמק מדוע לא יוחזרו לו כל הכספים שנתפסו בידי הצבא בעת הפשיטה.

ב'9.3.07, קרוב לשישה חודשים מאז הוחרמו כספיה של חברת החלפנות ויום אחד לפני מועד תשובת המדינה על העתירה, נעצר ע'אזי עיסא יחד עם מנהל החשבונות במשרדו. השניים נעצרו בחשד למתן שירות לארגון טרור.

כתב האישום שהוגש נגד ע'אזי עיסא כולל 69 פרטי אישום, המתייחסים כולם לעבירה של ביצוע שירות עבור ועדת הצדקה ברמאללה (שהוכרזה כאמור התאחדות בלתי מותרת בפברואר 2002). כל 69 פרטי האישום מציינים את הסכומים ואת המועדים שבהם המיר הנאשם כספים עבור ועדת הצדקה, החל מ־2002 עד לתחילת 2006. האישום לא כלל העברות כספים מחו"ל, אלא המרות כספים לפי פניות מוועדת הצדקה בלבד, כלומר – הוא קיבל במטבע אחד זיכה במטבע אחר.

ע'אזי עיסא כבר באשמה אך לא כבר בעובדות, שאותן, כאמור, חשף מרצונו בפני רשויות הביטחון, שכן לא ראה בהן עבירה. הוא המשיך לדבוק בסירובו לחילוט חלק מהכסף שנתפס בידי רשויות הביטחון, משום שראה בכך סחיטה שלטונית.

משפטם של החלפן ומנהל החשבונות שלו החל בקול תרועה גדולה בפני הרכב של שלושה שופטים. בקשות חוזרות של הנאשמים להשתחרר בערבות נדחו על ידי בית המשפט במשך יותר משנה שבמהלכה הם היו עצורים עד תום ההליכים. שני עורכי דין תקיפים וידועי שם יצגו אותם – האחד סגן הפרקליט הראשי בצה"ל בעברו, והשני עורך דין פלסטיני ישראלי ידוע.

במהלך המשפט הוצגו ראיות, נשמעו עדים ונערכו דיונים ממושכים, בהם דנו בעיקר בפרשנויות משפטיות על מעמד אזור A ובסמכותו של המפקד הצבאי באזור A להטיל צו בדבר התאחדות בלתי מותרת. כן דנו בסמכויות של הרשות הפלסטינית בנושאים אזרחיים, בפעילותה של ועדת הצדקה וזיקתה לטרור, במשמעות של "מתן שירות", ועוד. התביעה ננזפה לא פעם על רשלנותה בהצגת מסמכים ובהכנת ראיות ואף נדרשה בשלב מסוים לשלם על כך קנס להגנה.

פרשת גזילת הכספים מהחלפן על ידי הצבא, ב"הליך מינהלי" של חילוט חלק מהכספים שהוחרמו, לא נידונה כמעט במהלך המשפט, למרות טענת הסנגור שהסיבה למעצר ולמשפט היא נקמנות הצבא

על שהנאשם סירב להעלות מס לשלטונות. התביעה דבקה בקביעה שהעמדה לדין בעבירה של מתן שירות להתאחדות בלתי מותרת היא על פי המדיניות, הקובעת שיש להילחם בתשתית האזרחית-כלכלית המזינה ומלבה את התשתית הצבאית של ארגוני הטרור. ההגנה טענה, בין השאר, כי המעצר והמשפט נועדו ללחוץ על ע'אזי עיסא לוותר על הכסף ולפטור את המדינה מן הצורך לענות לעתירתו בבג"ץ.

המשפט הסתיים ב-25.3.08 בקול דממה דקה בפני דן יחיד ובזיכוי מלא. ע'אזי עיסא נראה בבית המשפט זקן מכפי גילו, תשוש, חולה ונזקק לתרופות. התביעה ביקשה לעכב את השחרור כדי לשקול הגשת ערעור. השופט לא נעתר לבקשה, אך הוסיף תנאי לשחרור המידי: כל אחד מהנאשמים, החלפן ועוזרו, יפקיד סך 10,000 ש"ח ו-3,000 ש"ח, בהתאמה, להבטיח את התייצבותם לכל הליך משפטי שיידרש.

השניים חזרו לבתייהם לאחר מעצר של למעלה משנה. עדיין מתנהל משא ומתן בין הסנגורים ובין התביעה הצבאית בעניין דרישתו הבלתי מתפשרת של הנאשם, שיוחזרו לו הכספים שהוחרמו מחשבונו בעת הפשיטה שערך הצבא על בנקים ועל חלפני כספים בספטמבר 2006.

פרשה זו נראית בעליל כהתעמרות של המנגנון הצבאי והמשפטי באוכלוסייה אזרחית ובמוסדותיה, בלא שבית המשפט יתייחס מפורשות ל"סיכון הביטחוני" שהוא לכאורה העילה למעצר. דומה שמאותו רגע שהמפקד הצבאי קבע שוועדת הצדקה היא התאחדות בלתי מותרת, כל מי שעומד עמה בקשר כלשהו עלול להיחשב לעבריין. מאות מתושבי רמאללה אשר תורמים לשירותים לנזקקים או מעורבים בפעילותם — ובהם פקידים, רופאים, אחיות, גנות, עובדים סוציאליים וכן משפחות אומנות ומתנדבים — עלולים למצוא עצמם במעצר, בחקירה ובבית משפט. גם מי שסירב להיכנע לגזלת כספו, גזלה שמקבלת גיבוי מצו המפקד הצבאי בשטחי הכיבוש, הוא עבריין, והחלטת המפקד הצבאי אינה מחייבת הנמקה או הסברים ואינה נבדקת בבית המשפט. במקרה שלפנינו, נראה שצו המפקד הצבאי בדבר התאחדות בלתי מותרת שימש כסות וחיפוי לעינוי דין לשני אזרחים פלסטינים, שעמדו להם כוחם, כספם וסנגורים ידועי שם.

ד"ר יוסף חסיין חריוש ברג'יה, רופא שיניים מבית לחם

לראשונה ראינו את ד"ר יוסף ברג'יה, בספטמבר 2007, באולם הארכות המעצר במגרש הרוסים בירושלים. בדיון טען החוקר המשטרתי, ואף הוכיח באותות ובמופתים שהיו חסויים מעינינו ומעיני עורך דינו, כי הוא "סכנה לשלום הציבור". השופט שקרא את הדוח החסוי שוכנע במסכנותו של יוסף ברג'יה ואישר את הארכת המעצר שביקש החוקר. ד"ר ברג'יה הואשם בבית המשפט הצבאי בארבע עבירות: חברות בהתאחדות בלתי מותרת, נשיאת משרה (במשך חודשיים) בארגון החמאס, חברות בוועדת הצדקה "מראח רבאח" ונשיאת משרה בוועדה זו. הוא היה עצור במשך שבעה חודשים עד תום ההליכים.

ד"ר ברג'יה היה רופא שיניים עסוק בעבודתו ובמשפחתו עד ליום שבו עלה שמו תוך כדי חקירת עציר אחר. המטחנה הצבאית משפטית, השואבת מדי לילה עצירים חדשים המזכירים שמות של שכנים, מכרים ובני משפחה, שאבה וטחנה גם אותו.

התברר שבחודש אפריל 2005, כאשר נענה לבקשות מכריו והציג עצמו כמועמד עצמאי לבחירות למועצת עיריית בית לחם מטעם רשימת אל-תע'ייר ואלאצ'לאח (מפלגת הרפורמה והשינוי המזוהה עם החמאס), עבר ד"ר ברג'יה על תקנה האוסרת מתן שירות להתאחדות בלתי מותרת. על כך הוגשו נגדו שני סעיפי אישום של **חברות ונשיאת משרה** בהתאחדות בלתי מותרת.

רשימת הרפורמה והשינוי הוכרזה כהתאחדות בלתי מותרת רק ב־20.2.07, דהיינו כשנתיים אחרי הבחירות המוניציפאליות בבית לחם.²³ ד"ר ברג'יה לא יכול היה לדעת כי שנתיים אחרי שהציג את מועמדותו בבחירות למועצת בית לחם יחתום אהוד ברק (שר הביטחון דאז) על ההכרזה האומרת כי המפלגה שמטעמה התמודד כמועמד עצמאי היא עתה ארגון טרוריסטי. מעורבותו בתנועת הרפורמה והשינוי נמשכה חודשיים, אך פרט זה לא נחשב בעיני התביעה, שייחסה לו חברות בתנועה עד ליום המעצר.

בבחירות שהתקיימו בחודש מאי 2005, לא זכה ד"ר ברג'יה במושב

23 ראה נספח 2: לינק לרשימת הכרזות וצווים של משרד הביטחון.

במועצת העיר, וחזר לטפל בשיניים של תושבי בית לחם והסביבה, בלא שיהווה עוד איום על ביטחון האזור. אך מזלו לא שיחק לו, ושמו הוזכר בחקירת עציר אחר בהקשר נוסף, הפעם כמי שעלה לרגל למכה יחד עם בנו ובתו באוגוסט 2007. הנסיעה למכה אורגנה ומומנה ברובה על ידי ועדת הצדקה בבית לחם (מראח רבאח), הנוהגת לארגן נסיעות כאלה כמצוות האסלאם בסמכות ובאישור הרשות הפלסטינית. ד"ר ברג'יה, שעלה לרגל למכה כבר פעמים אחדות בעבר, שימש כמדריך בנסיעה זו, ואף נפגש בסעודיה עם פעילים של קואליציית הצדקה שם. על כל פרטי הנסיעה הוא סיפר בחקירתו. כתב האישום מייחס לו בעניין זה שתי עבירות: חברות ונשיאת משרה בוועדת הצדקה מראח רבאח.

כחצי שנה לאחר מעצרו של ד"ר ברג'יה, ב־30.8.07, פורסם בשטחי הגדה הצו ההופך את האגודה לארגון טרוריסטי.²⁴ שתי העבירות התבצעו אפוא בטרם פורסם בשטחי הגדה הצו הקובע שוועדת הצדקה בבית לחם היא התאחדות בלתי מותרת. שוב מתברר שחתימתו של שר הביטחון, המוציאה מחוץ לחוק אגודות וארגונים, מאשרת בדיעבד את המעצרים שמבצע השב"כ.

בסופו של משפט הוכחות הורשע ד"ר ברג'יה בשני האישומים שקושרים אותו למפלגת הרפורמה והשינוי: חברות בארגון הקשור לחמאס ונשיאת משרה בארגון זה במשך חודשיים ימים, בשנת 2005. נגזרו עליו שישה חודשי מאסר שאותם כבר ריצה ושישה חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים.

בשתי העבירות הנוספות – עלייה למכה ופגישה עם פעילי קואליציית הצדקה שם – ד"ר ברג'יה נמצא זכאי. השופט מתח ביקורת על חקירת המשטרה ועל טיעוני התביעה, ומצא אותם בלתי מדויקים, מרושלים ואינם מספקים ראיות לאישומים. לדברי השופט, התנהגות התביעה הביאה להחזקתו של אדם חף מפשע במעצר, ללא הצדקה של ממש.

התביעה ערערה על גזר הדין, ושופט הערעורים דחה את הערעור. אך פטור בלא כלום כנראה אי אפשר, והוא הוסיף לעונש קנס של 2,000 ש"ח.

24 ראה נספח מספר 2.

ד"ר ברג'יה ישב בכלא הישראלי שבעה חודשים, נשפט לשישה חודשי מאסר ועוד חויב לשלם קנס, שהוא כמעט חלק בלתי נפרד מן העונשים שבתי המשפט הצבאיים מטילים על פלסטינים.

עלי אחמד שמאסנה ופיראס חליל מוחמד שמאסנה

עלי אחמד אחמד שמאסנה, בן 46, מן הכפר קטאנה, נשוי ואב לתשעה ילדים, נעצר ב־24.5.07. פיראס חליל שמאסנה, בן 34, גם הוא תושב קטאנה ואב ל־6 ילדים, נעצר יום אחד אחריו, ב־25.5.07. שניהם הואשמו בחברות, בפעילות ובנשיאת משרה בהתאחדות בלתי מותרת, על פי תקנה 85(1) לתקנות ההגנה שעת חרום 1945. למעשה, פעילותם של השניים התבטאה בכך שהציגו את מועמדותם, ואף נבחרו מטעם מפלגת הרפורמה והשינוי, למועצת הכפר בבחירות לרשויות המקומיות שהתקיימו בשנת 2005. כאשר הציגו את מועמדותם למועצת קטאנה היה הארגון כשר למהדרין. רק שנתיים אחרי הבחירות, ביום 20.2.07, הוכרזה רשימת הרפורמה והשינוי כהתאחדות בלתי מותרת, והמועמד מטעמה הוגדר כסכנה לביטחון האזור. ראש המועצה בקטאנה אמר לנו כי בבחירות בכפרו התמודדו גם רשימת הפת"ח וכמה מועמדים עצמאיים.

לאחר הבחירות נעצרו שניהם במעצר מנהלי למשך חודשיים ושחררו. יותר משנתיים לאחר שנבחרו כחברים במועצה, במאי 2007, הם נעצרו שוב, והפעם הוגש נגדם כתב אישום. החברים האחרים במועצת הכפר לא נעצרו.

הנאשמים כפרו באשמה. לדעת הסנגור, מדובר במעצר אקראי, "כמו רולטה". הרי מכל חברי המועצה, שכולם נבחרו מטעם אותה רשימה, רק שניהם נעצרו, ואילו נגד השאר לא נפתח כלל תיק. המשפט נדחה שוב ושוב, ולאחר יותר משמונה חודשים נקבע מועד הדיון ל־5.2.08. העצורים הובאו, עורך הדין הופיע, אבל התביעה לא הביאה את העדים. עורך הדין טען באותה ישיבה כי:

...מדובר בבחירות מוניציפאליות דמוקרטיות, שנערכו בפקוח

בינלאומי שהמדינה עודדה, ופתאום היא משנה את דעתה ועוצרת את מי שרץ לבחירות. חברי מועצת הכפר נותנים שירות — לפנות זבל, לטפל בביוב — שירות שאין לו כל קשר לפעילות ביטחונית. כאן שמו מכשול בפני עיוור, אמרו שנחנך אותם לדמוקרטיה, להיות עם ככל העמים, ואז באו ואמרו שעשו דבר אסור.

(מתוך אתר מחסום WATCH,

דוח מבית המשפט הצבאי בעופר ליום 5.2.08)

המשך המשפט נקבע ליוני 2008, אך שוב לא הובאו עדים. המשפט נדחה לאוגוסט. עורך הדין הגיש ארבעה ערעורים לבית המשפט לערעורים וחזר על הטענה כי האישומים אינם מצדיקים מעצר עד תום ההליכים. על כך ענה בית המשפט:

הצטרפות לזרועות האזרחיות של הארגון, אף היא יש בה לתרום להתחזקות הארגון ולהאדרת שמו בקרב האוכלוסייה המקומית. הסכנה לביטחון האזור אינה טמונה, על כן, בזרוע הצבאית המבצעת את המעשים האלימים בלבד, אלא גם בשלוחות השונות של הארגון, המספקות את התמיכה האידיאולוגית, הכספית והפוליטית למעשי הטרור המבוצעים על ידי הארגון ובשם חבריו.²⁵

כל הערעורים נדחו.

עשרה חודשים לאחר מעצרו דרש הסנגור לשחרר את העצורים לאלתר, כדי שיחיו בביתם ואפשר יהיה לנהל את התיק באופן נורמלי עם בני אדם משוחררים, במקום לכפות על ההגנה ניהול מסוים של התיק בשל התמשכות המעצר. לדעת הסנגור, הכוונה בדחיות הרבות הייתה ליצור לחץ כדי להגיע לעסקת טיעון שבה יחזרו בהם הנאשמים מכפירתם.

עורך הדין התקומם נגד ההנחה המקדמית, לפיה אין ספק שהנאשמים יורשעו בסופו של דבר ויושת עליהם עונש מאסר ארוך

25 עמ' 2713/07+2711/07 מיום 18 ביוני 2007.

בהרבה מימי מעצרם. הוא פנה אל השופט וקבע כי "גם בית המשפט צריך להתקומם על קביעה זו של התובעת".

בית המשפט לא התקומם וגם לא שחרר את העצירים לאלתר. הם כבר נענשים, וגזר הדין בסופו של המשפט רק יאשר את העונש.

ב־3 בספטמבר, שנה ורבע לאחר מעצרם, הסתיים סוף סוף המשפט. לנוחותם הרבה של בית המשפט ושל התביעה, לא הובאו עדים, לא הוצגו ראיות ולא הובאו הוכחות. עלי אחד שמאסנה ופיראס חליל שמאסנה היו כבר מותשים מרוב דחיות ואכזבות. מכבש הזמן המתמשך במעצר פעל עליהם, ועורך הדין הגיע להסכם עם התביעה. בהחלטת השופט נאמר כי הוא מתיר לנאשמים לחזור בהם מכפירתם. הם חזרו בהם מכפירתם.

בסופו של כל פסק דין שואלים השופטים את הנאשמים "יש לך מה לומר?" היה להם מה לומר:

יש לי ילדים שצריך לפרנס אותם. אנחנו עשינו את הצעד הזה לאור הצהרת ישראל שיש בחירות פתוחות ולא חשבנו שבכך עשינו עבירה. אבקש לצאת לפני החג (רמדאן) ולבלות את החג עם משפחתי.

השופט דחה את הטענה שהחג המוסלמי הוא סיבה להקל בעונשם וגזר על כל אחד מהם 21 חודשי מאסר. מתקופה זו נוכו חודשיים שבהם היו נתונים במעצר מנהלי לפני המעצר בתיק זה, כך שעל הנאשמים לרצות 19 חודשי מאסר בפועל מיום 25.5.07. על עלי אחד שמאסנה הוטל גם קנס של 2,500 ש"ח או חודש מאסר תמורתו.

בנובמבר 2008 הם שוחררו מבית הסוהר האחד וחזרו אל הכלא הגדול של הכיבוש. עתה ברור כי הם לא יוכלו לקבל כרטיס מגנטי ואף לא אישורי מעבר לצורך כלשהו, וגם קרוביהם ובני משפחתם ישאו בנטל של ענישה קולקטיבית זו.

ד"ר ע'סאן שריף מוחמד ח'אלד, מרצה למשפטים באוניברסיטת אינג'אח

ד"ר ע'סאן חאלד, בן 41, יליד הכפר ג'איוס (ליד קלקיליה), מתגורר בשכם, נשוי ואב לחמישה ילדים. הוא מרצה בכיר באוניברסיטת אינג'אח בשכם, ותחום התמחותו הוא המשפט המסחרי הבינלאומי. ד"ר חאלד הוא בנו של אבו עזאם, תושב הכפר ג'איוס ופעיל נגד גדר ההפרדה. ד"ר חאלד לכוד בשני הליכים משפטיים שמתנהלים נגדו בעת ובעונה אחת: במשפט שבו הוגש נגדו כתב אישום ובו שוחרר בערבות לאחר שני חודשי מעצר בפועל, ובמעצר מנהלי שאותו הוא מרצה ככלא קציעות זה כשמונה חודשים. לשיבות בית המשפט בסאלם מובא ד"ר חאלד, העציר המשוחרר, מכלא קציעות ולשם הוא מוחזר בהמשך היום כעציר מנהלי.

ב־16.1.08 הוא נעצר בביתו בשכם בחשדות לחברות בחמאס ולראשות אלכותלא אלאסלאמיה באוניברסיטת אינג'אח. עם תחילת מעצרו היה מנוע מפגש עם עורך דין ועתר לבג"צ נגד המניעה. העתירה נדחתה. הוא נחקר ברציפות במשך ימים, 21 שעות כל יום, כשהוא אזוק בידי וברגליו לשרפרף. כן נדרש לעבור בדיקת פוליוגרף, שבסיומה אמרו לו החוקרים שהוא נכשל באמירת האמת בכל השאלות. לאחר מכן, הועבר ד"ר חאלד לכלא מגידו והושם בתא עם מדובבים. הוא העביר שם את הזמן בלימודי קוראן עם שותפיו לתא. בחקירתו נאמר לו שהוא הפליל חשוד אחר, אך הוא הכחיש זאת בכל תוקף. החוקרים, אומר ד"ר חאלד, מייחסים לו את ההפללות כדי לנסות לתפור לו תיק בכל דרך.

הוועד נגד עינויים מטפל בתלונתו של ד"ר חאלד על חקירתו בעינויים, לאחר שגבה ממנו תצהיר. מעצרו הוארך שלוש פעמים. כשראינו אותו בהארכות המעצר הוא לבש בגדים מלוכלכים ונראה שבור ועייף. הסנגור הגיש לבית המשפט בקשה של 20 ישראלים יהודים המוכנים לארח את החשוד בביתם ולערוב שלא יהיה בקשר עם אחרים, כדי לשחררו ממעצר עד למשפט. הבקשה נדחתה. ב־10.3.08, קצת יותר מחודשיים מאז מעצרו, נפתח משפטו בבית המשפט הצבאי בעופר. העבירה: ביצוע שירות עבור התאחדות בלתי

מותרת... לפי תקנות 84 ו־85 לתקנות ההגנה (שעת חרום). והפרטים: בתחילתו של כל סמסטר באוניברסיטת אינג'אח נהג הנאשם להגיש מימון כספי לחברי אלכותלה אלאסלאמיה, הפלג הסטודנטיאלי של ארגון החמאס. בחודש פברואר 2006 או במועד סמוך לכך הסכים הנאשם לפרסם הרצאה משפטית שלו בדיני מסחר, שאותה נשא בפקולטה למשפטים, בעלון מושקאת אל עדאלה, שהוא עלון מטעם אלכותלה אלאסלאמיה. עדי התביעה במשפט הם שני חוקרי השב"כ ושני מפלילים, סטודנטים מן האוניברסיטה. מדברי התובע בדיון למדנו כיצד מתחזקת הלגיטימציה של החמאס בגדה, וכך אמר התובע:

מעיון במהות המעשה אנו למדים שבמעשיו של הנאשם, ודווקא בגלל היותו מרצה באוניברסיטה, מתחזקת הלגיטימציה של ארגון החמאס בקרב הסטודנטים והחברה הפלסטינית בכלל...

מדברי הסנגור למדנו גם שהאישום בדבר המימון הכספי לסטודנטים מקורו במסרון (sms) שהגיע לטלפון הנייד של אחד הסטודנטים, ובו נאמר שעליו לגשת אל ד"ר חאלד ולקבל ממנו 10,000 דולר. עורך הדין חזר והציע שתי חלופות מעצר: הפקדה של 20,000 ש"ח כערבות ורשימה של אזרחים יהודים ישראלים המוכנים לארח בביתם את ד"ר ח'אלד ולערוב כי יופיע למשפט. השופט אישר שקיימת עילת מסוכנות, ולא שחרר אותו בערבות.

בישיבה הבאה נעלם סעיף האישום השני (פרסום המאמר בעיתון הסטודנטים), והשופט החליט לשחרר את ד"ר חאלד בערבות. הוא חזר לביתו לאחר שהפקיד 30,000 ש"ח במזומן ושלוש ערביות צד ג' בסך 10,000 ש"ח כל אחת.

באישון לילה, שבועיים אחרי שחרורו בערבות, פרצו חיילי צה"ל לביתו של ד"ר חאלד, שברו בדרכם דלתות ורהיטים ולקחו אותו איתם. השופט התנגד להאריך את מעצרו. מאחר שכבר שוחרר והיה בביתו 12 יום, יש להניח שאינו מהווה סכנה לביטחון האזור. השופט הזהיר את נציג השב"כ, שאם לא יוצג בפניו חשד מבוסס תוך 24 שעות, ישוחרר ד"ר חאלד לאלתר.

האזהרה פעלה את פעולתה, וב־3.4.08 העביר השב"כ את ד"ר

חאלד למעמד של עציר מנהלי בטענה שהוא מעורב בפעילות צבאית. שחרורו למשך שבועיים, טוען השב"כ, נבע מ"טעות של המערכת". השופט נענה לתביעה ולחוקרי השב"כ והוציא לד"ר חאלד צו מעצר מנהלי לשישה חודשים, זאת שלא בידיעתו וללא נוכחות של עורך הדין. הצו הוארך כעבור שישה חודשים לתקופה נוספת. ב-22.5.08 עתר עורך הדין של ד"ר חאלד לבית המשפט העליון נגד המעצר המנהלי. הוא טען כי לחומר המודיעיני שעליו התבסס השב"כ אין כל אחיזה במציאות, וכי חוקר השב"כ הבטיח לעותר במהלך חקירתו "להרוס את חייו" אם לא ישתף פעולה. כן טען עורך הדין כי חוקרי השב"כ ניסו לשאת ולתת עם ד"ר חאלד כדי שיודה בהשתייכות לחמאס, ובתמורה יוותרו על האישום בפעילות צבאית. מתוך דוח של מחסום WATCH מיום 22.5.08:

חוקר שב"כ שטען בבג"צ אמר לשופטים: אם היה טוען כי הוא פעיל חמאס אולי היינו יכולים להאמין לדבריו, אך ברגע שהוא מכחיש, אין סיבה שנאמין לו, וסביר שנחשוב שהוא פעיל גם בתחום הצבאי.

כיוון שד"ר חאלד לא הודה בדבר, טען עורך הדין, ברור שהמעצר המנהלי אינו אלא נקמה של חוקרי השב"כ על אי שיתוף פעולה. בית המשפט העליון דחה ב-1.6.08 את העתירה בנימוק הלקוני:

עיינו בחומר הסודי בהסכמת העותר, ומצאנו כי אין לנו עילה להתערב בהחלטה. העותר פעיל חמאס שהיה מעורב בתכנון פעילות צבאית המסכנת את ביטחון האזור, ובשל מסוכנותו, דין העתירה להידחות...

ועוד נאמר באותו פסק דין: שגורמי הביטחון החליטו מראש, כי אם ישוחרר ממעצרו יהא מקום להוצאת צו מעצר מנהלי נגדו.²⁶ במקביל למעצר המנהלי, נמשך משפטו של ד"ר חאלד בגין חברות בחמאס. במשפט זה, כאמור לעיל, הוא שוחרר בערבות. גם אם יזוכה

26 החלטת בג"צ 3738/08.

כליל מאשמת החברות באלכות'לא אלאסלאמיה (ארגון סטודנטים שממילא מרצים אינם חברים בו) וממתן המלגות לסטודנטים, לא ישחרר אותו הזיכוי מן המעצר המנהלי.

ב'25.8.08 התקיים הליך ההוכחות בבית המשפט הצבאי בסאלם. העד הראשי, סטודנט באוניברסיטה שנעצר גם הוא באשמת השתייכות לחמאס, הוכנס לאולם לבוש בבגדי שב"ס, כשהשרשרת סביב קרסוליו מצלצלת ומתחככת ברצפה. ד"ר חאלד הובא מכלא מגידו וישב בצד. באולם ישבו הוריו, אשתו ושלושה מילדיהם. כעבור כחצי שעה של חקירה, משלא עלה בידי התובע לחלץ מן העד הצהרה ברורה כי הוא חבר בחמאס, ביקש התובע להכריז עליו כעד עוין בטענה שהוא מאכזב את התביעה וסותר את עצמו באופן מהותי.²⁷

השופט קיבל את בקשת התובע והכריז על העד כעד עוין. באמצע ההתנצחות בין התובע הצבאי הנחוש, במדים ועם דרגות, ובין העד, בכפכפים וכפות בשרשרת, קם הסנגור והזכיר לשופט כי במשך כל אותו זמן לא נשמעה אף שאלה הנוגעת לכתב האישום, דהיינו שד"ר חאלד העביר סיוע כספי לסטודנטים מטעם החמאס. בחקירה הנגדית שאל הסנגור את הסטודנט:

מייחסים לנאשם שבאמצע שנת 2007 הגעת אתה למשרדו באוניברסיטה וקיבלת ממנו סיוע כספי בסך 10,000 דולר לצורך סיוע לאלכות'לה אלאסלאמיה. מה אתה אומר?

העד אמר שלא. הוא לא קיבל ממנו שום סיוע, לא כספי ולא אחר. קם התובע ואמר:

אני אתן לך עוד הזדמנות. בזכרון דברים של חקירתך בשב"כ כתוב: העד מוסר כי באחת הפעמים קיבל הודעת sms ובה היה כתוב...שבתחילת כל סמסטר יש להגיש סיוע כספי, וסיוע זה ניתן על ידי מרצה האוניברסיטה בשם דוקטור ע'סאן אבו נאצר מג'איוס... לדבריו, הלך למשרדו של אבו נאצר וקיבל ממנו סכום כסף במזומן של 10,000 דולר... הקשר של הנידון מול אבו נאצר

27 תיק מס. 1821/08 מבית המשפט הצבאי שומרון 25.8.08.

היה חשאי, ואף חבריו למועצת אל שורא לא היו מודעים לקשר זה. מה אתה אומר? למה מסרת את זה לחוקר?

העד: אני לא אמרתי דברים כאלה מול החוקר (ראה לעיל).
ואכן, מתברר כי העד לא חתם על זכרון הדברים הזה, אבל החוקר עצמו, וכן חבריו למקצוע – שלושה חוקרי שב"כ או משטרה – ייקראו להעיד בישיבה הבאה של בית המשפט.

ב־30.11.08, עוד לפני פתיחת הישיבה בבית המשפט הצבאי בסאלם, שבה היו צפויים להעיד חוקרי השב"כ, התברר שהעד אשר העיד בישיבה הקודמת חזר בו מכפירתו בקבלת הכסף. לדברי עורך הדין, אילו עמד העד בכפירתו, היה עלול להישפט לשש שנות מאסר על שורה של אישומים שהיו תלויים נגדו, אך בתמורה להפלתו את ד"ר חאלד הובטח לו שעונשו יופחת ל־13 חודשים בלבד. לדברי התביעה ובאישור השופט, קיימים בתיק קשיים ראייתיים, וההסדר סביר בנסיבות העניין.

גם ד"ר חאלד החליט להודות באישום שבו מפליל אותו הסטודנט ולהסכים להסדר הטיעון עם התביעה.
השופט קיבל את ההסדר שהושג בין התביעה להגנה והשמיע את הכרעת הדין:

הוא מרשיע את הנאשם על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בביצוע שירות עבור התאחדות בלתי מותרת. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, כשישה חודשים טרם מעצרו או סמוך לכך, מסר הנאשם לידי אחראי הכספים באוניברסיטת אל־נג'אח סכום כסף משמעותי.²⁸

בגזר הדין הצביע השופט על כך שכתב האישום המקורי ייחס לנאשם פעילות נרחבת יותר. הוא גזר עליו מאסר בפועל הכולל את תקופת מעצרו (כחודשיים, לא כולל כמובן את התקופה שבה היה עצור במעצר מנהלי), ולפיכך הוא משוחרר בתיק זה. בנוסף גזר עליו השופט קנס

28 כנ"ל, בית המשפט הצבאי שומרין דיון מיום 30.11.08.

בסך 4,000 ש"ח או ארבעה חודשי מאסר תמורתו וכן עשרה חודשי מאסר על תנאי למשך ארבע שנים. התנאי הוא שלא יעבור עבירה של חברות ופעילות, נשיאת משרה או מתן שירות עבור התאחדות בלתי מותרת.

בקהל שבאולם המשפט ישבו הוריו של ד"ר חאלד וארבעה או חמישה פעילי שלום ישראלים מידידיו. בתום הדיון הוחזר ד"ר חאלד, שזה עתה שוחרר, למעצר מנהלי בכלא קציעות. ביום שלישי (2.12.08) שוב ערער עורך הדין נגד המעצר המנהלי בקציעות. הערעור נדחה. עורך הדין יערער בקרוב לבג"צ.

חסן יוסף דאוד דאר חליל, פעיל חמאס

לחסן יוסף דאוד דאר חליל, בן 55, תושב ביתוניא ופעיל בחמאס, יש היסטוריה של מעצרים ותקופות מאסר בפועל ועל תנאי. מאז 1988 הוא נשפט וישב בכלא ארבע פעמים, במשך כמעט שלוש שנים. בעקבות מעצרו האחרון ב־29.9.05, הואשם בארבעה פרטי אישום: חברות ופעילות בהתאחדות בלתי מותרת – החמאס; נשיאת משרה בהתאחדות בלתי מותרת (דיברור של ארגון החמאס); ביצוע שירות עבור התאחדות בלתי מותרת (מסר לחבר אחר בארגון אלכותלא אסלאמייה מספרי טלפון של כל מתאמי ארגון אלכותלא אלאסלאמיה באוניברסיטאות באזור כדי שיסייעו... בארגון עצרת לזכרם של השייח יאסין ועבד אלעזיז רנתיסי); נוכחות באסיפה של התאחדות בלתי מותרת (בחודש אפריל 2005, או במועד סמוך לכך, נכח באסיפה כלשהי של התאחדות בלתי מותרת... ונאם בעצרת האמורה, שבה השתתפו פעילי חמאס רבים).

ב־20 באוקטובר 2005 החליט השופט לשחררו בתנאים מגבילים עד למשפטו.

התביעה הצבאית ערערה על כך, והערעור התקבל. וכך נימק השופט:

...בנקודה זו אף נבהיר כי אין משמעות לאופי הדברים אותם נשא

המשיב, מאחר שדי בהשתתפותו הפעילה בעצרת שאורגנה על ידי התאחדות בלתי מותרת כדי להוות עבירה.²⁹

חסן חליל המשיך לשבת במעצר. התיק עצמו התעכב ונדחה פעמים רבות בגלל חילופי סגורים וכן משום שהתביעה תיקנה את כתב האישום והוסיפה עדים. ב'29.1.07 ערערו עורכי דינו על התמשכות המעצר. הערעור נדחה.

בשתי הישיבות הבאות העידו חוקרי המשטרה. אחד מהם העיד כי בהסכמתו של אחד מעדי התביעה, אף הוא עצור באשמת השתייכות לחמאס, נכנס החוקר לדוא"ל שלו והוציא משם 16 מסמכים. אחד מהם נשלח מאת חסן יוסף חליל. דא עקא שביום שבו נשלח הדוא"ל הוא יושב חסן חליל בכלא ישראלי.

ולא בדקת מה היה כתוב במסמך ההוא? שאל הסנגור. לא, ענה החוקר, אינני קורא ערבית.

הסנגור בדק את רמת הבנת הערבית של עד נוסף — אף הוא חוקר — וטען כי דברים רלוונטיים נשמטו בעדות משום שהחוקרים, שידועים ערבית מדוברת אך לא קורא וכתוב בשפה זו, חקרו את העד בערבית, רשמו את העדות במחשב בתרגום לעברית, קראו באוזניו את דבריו בתרגום לערבית והגישו לו לחתימה נייר כתוב עברית. תהליך כזה, טען הסנגור, מזמין טעויות ואי הבנות רבות.

למרות הטענות, קיבל בית המשפט את המסמך.

בישיבה נוספת חקר עורך הדין את שני חוקרי השב"כ (שישבו מאחורי מחיצה). השניים הכחישו את הטענות שהעלה הסנגור בדבר שיטות חקירה פסולות, כגון מכות ומניעת שינה. השופט האיץ בעורך הדין לקצר ולהניח לפרטים.

אחד החוקרים אמר בעדותו שבמהלך החקירה הגיע החשוד **מרצונו** כדי להודות בפעילותו הביטחונית והחל לפרט אותה (מעניין לדעת מדוע מצא החוקר לנכון לציין שההודאה נמסרה "מרצונו" של החשוד). משסיים את עדותו בעל פה, העלה את עיקרי הודאתו בכתב

29 מתוך ע"מ איו"ש 2948/05.

יד ונשלח למסור עדות משטרתית. על עדות זו אמר עורך הדין כי מסמך זה, הכתוב ערבית, נעלם מחומר החקירה ולא הוגש לבית המשפט. שנה וחצי לאחר מעצרו, ב־27.3.07, שב חסן חליל וערער על מעצרו הממושך ועל כך שטרם ניתנה החלטה בעניינו. בהחלטה יוצאת דופן האריך השופט את מעצרו של חסן חליל בשלושה וחצי חודשים. אם עד אז לא יינתן פסק דין כולל, אמר, ישתחרר חסן חליל בתנאים הבאים:

1. הפקדת ערבות כספית בסך של 50,000 ש"ח.
2. ערבות צד ג' של שני ערבים, כל אחד על סך של 50,000 ש"ח.
3. התייצבות בתחנת המשטרה הקרובה למקום מגוריו מדי יום א', בין השעות 09:00-12:00.
4. התייצבות לכל הדיונים אשר נקבעו בעניינו אשר מועדם ייוודע לבא כוחו.

ב־6.12.07 חסן חליל עדיין לא שוחרר. בבית המשפט לערעורים הזכיר התובע כי זו הפעם החמישית שהוא נאשם בפעילות בארגון אסור, והסביר: האינטרס שלנו הוא להרחיק אותנו מהציבור... זו הדרך להילחם בחמאס.³⁰ התובע דרש שעדותם של חוקרי השב"כ תינתן בדלתיים סגורות, למען ביטחונם וכדי להגן על סודיות שיטות החקירה. דרישה זו מתעלמת מן העובדה שבמשך השנים חקרו אותם חוקרי שב"כ אלפי פלסטינים שראו את פניהם, לפעמים במשך ימים או שבועות רצופים, וגם חוו על בשרם את שיטות החקירה. איזו סודיות יכולה להיות פה? שנתיים של דיונים וארבעה ערעורים של התביעה ושל ההגנה נדרשו לשופטים כדי לפסוק בשאלה האם היה חסן חליל "הדובר הרשמי של החמאס" או רק "אחד מדוברי הארגון". בפסק הדין של בית המשפט לערעורים, ב־29.5.08, קבעה הנוסחה הגואלת כי חסן חליל היה "דובר החמאס". בית המשפט הרשיע אותו בחברות בחמאס ובנשיאת משרה בהתאחדות בלתי מותרת. גם שני פרטי האישום הנותרים (מסירת מספרי טלפון של פעילי חמאס לצורך ארגון אסיפה

30 מתוך דוח של מחסום WATCH ליום 6.12.07.

ונשיאת נאום באסיפה) נתמכו כהלכה בעדויותיהם של העדים ושל חוקרי השב"כ, ועל כן הורשע חסן חליל בכל סעיפי כתב האישום. בנימוקים לטיעונים לעונש אמר השופט:

...אף אם נתייחס לפעילות המערער כפעילות אזרחית-ארגונית בלבד, אין בכך כדי להביא להקלה בעונשו... לנוכח האמור עולה ומצטיירת דמות של פעיל ותיק, מנוסה ובכיר, שהמערכת המשפטית לא הצליחה עד כה להביאו להפנמה כי עליו לנטוש את דרכו העבריינית.³¹

בגין הרשעתו הנוכחית יהא על חסן חליל לרצות ארבע וחצי שנות מאסר, להן יתווספו 18 חודשי המאסר המותנה, שהיה תלוי ועומד מאז הרשעתו הקודמת.

נספחים

נספח 1

מתוך אתר האינטרנט של משרד הביטחון

הכרזות על ארגוני טרור, התאחדויות בלתי מותרות וצווי החרמה³²

במסגרת המלחמה בטרור ובמימון טרור, העניק המחוקק לממשלה את הסמכות להכריז על גופים ו/או ארגונים כארגוני טרור, ולשר הביטחון את הסמכות להכריז על גופים ו/או ארגונים כהתאחדות בלתי מותרת. כן הוענקה לשר הביטחון הסמכות להחרים רכוש.

הכרזה על ארגון טרוריסטי

הפקודה למניעת טרור, תש"ח-1948 [להלן: "הפקודה למניעת טרור"], אשר נחקקה לאחר היווסד המדינה, על ידי הממשלה הזמנית, קובעת כי "ארגון טרוריסטי" פירושו חבר אנשים המשתמש בפעולותיו במעשי אלימות העלולים לגרום למותו של אדם או לחבלתו או באימים במעשי אלימות כאלה. "חבר בארגון טרוריסטי" פירושו אדם הנמנה עמו, וכולל אדם המשתתף בפעולותיו, המפרסם דברי תעמולה לטובת הארגון טרוריסטי, לטובת פעולותיו או למטרותיו, או אוסף כספים או חפצים לטובת ארגון טרוריסטי או לטובת פעולותיו.

הפקודה למניעת טרור קובעת כי מי שנמצא חייב בדין בגין **פעילות** בארגון טרוריסטי יהא צפוי לעונש מאסר עד 20 שנים; מי שנמצא חייב בדין בעבור **חברות** בארגון טרוריסטי יהא צפוי לעונש מאסר עד חמש שנים; ומי שנמצא חייב בדין בעבור **תמיכה** בארגון טרוריסטי יהא צפוי לעונש מאסר עד שלוש שנים או לקנס עד 1000 לירות או לשני העונשים גם יחד.

32 הטקסט מובא כאן ללא ההפניות הממוספרות אל החוקים והתקנות השונות.

כן קובעת הפקודה למניעת טרור כי כל הרכוש של ארגון טרוריסטי יוחרם לטובת המדינה בפקודת בית משפט מחוזי, וכי כל רכוש הצפוי להחרמה לפי סעיף זה יעוקל, לפי החלטה בכתב של המפקח הכללי של משטרת ישראל (להלן: "המפכ"ל"). על פי הפקודה למניעת טרור רשאי המפכ"ל להחליט בכתב לסגור כל מקום המשמש לארגון טרוריסטי או לחבריו, בקביעות או בהזדמנות מסוימת, מקום של פעולה, פגישה, תעמולה או מחסן.

הפקודה למניעת טרור קובעת חזקה כי: אם תכריז הממשלה, בהודעה ברשומות, שחבר אנשים מסוים הינו ארגון טרוריסטי, תשמש ההודעה הוכחה בכל דיון משפטי, כי אותו חבר־אנשים הוא ארגון טרוריסטי, אלא אם יוכח ההיפך.

החלטה זו ופרסומה ברשומות די בהן לנקיטת הסנקציות הנ"ל מבלי להוכיח כי הארגון/ההתאחדות הינו ארגון טרוריסטי.

מכוח סמכות זו הוכרזו כארגון טרוריסטי, מחד, תנועת כך, שהפעילים המרכזיים בה הם ברוך מרזל, נועם פדרמן וטירן פולק ותנועת כ"ח (כהנא חי), שהפעילים המרכזיים בה הם, בנימין כהנא ז"ל, דוד אקסלרוד ויקותיאל בן יעקב, ומאידך, ארגוני טרור כחמאס, חיזבאללה, הג'יהאד האסלאמי, אש"פ, הפת"ח ואחרים.

הכרזה על התאחדות בלתי מותרת

תקנות ההגנה (שעת חרום) 1945 [להלן: "תקנות ההגנה"], אשר נחקקו על ידי שלטון המנדט ואומצו על ידי הממשלה הזמנית בשינויים המחויבים, קובעות בתקנה 84, כי התאחדות בלתי מותרת הינה... כל חבר בני אדם, בין שהוא מאוגד ובין שאינו מאוגד, ויהיה לו כל שם שהוא (אם יש לו שם) מזמן לזמן, אשר — ממליץ, מסית, או מעודד בחוקתו או בתעמולתו אחת מן הפעולות הבלתי מותרות הבאות, היינו:

- (I) מיגור חוקתה של ישראל או ממשלת ישראל בכוח־הזרוע או באלימות;
- (II) גרימת שואה או בוז, או הסתה לאיבה, כלפי ממשלת ישראל או שר משריה בתפקידו הרשמי;
- (III) השמדת רכושה של ממשלת ישראל, או פגיעה בו;
- (IV) מעשי טרור המכוונים כנגד ממשלת ישראל או כנגד עובדיה, או

שעשה איזה מעשים כאלה הנזכרים בפסקת־משנה (ii), (iii) או (iv) של הפסקה הזאת, או התיימר שהיה אחראי להם, או מעורב בהם.

לחילופין, קובעות תקנות ההגנה, כי התאחדות בלתי מותרת הינה כל חבר בני אדם, בין שהוא מאוגד ובין שאינו מאוגד, ויהיה לו כל שם שהוא (אם יש לו שם) מזמן לזמן, אשר... הכריז עליו שר הביטחון שהוא התאחדות בלתי מותרת, כולל כל סניף, מרכז, ועד, קבוצה, סיעה או מוסד של כל חבר כזה.

הכריז שר הביטחון על חבר בני אדם כהתאחדות בלתי מותרת, נוצר עיקול על כל רכוש ו/או זכות קיימת או עתידית, בין אם היא מטלטלים או דלא ניידים ו/או חשבון ו/או פיקדון של ההתאחדות הבלתי מותרת, או שהוא עשוי או יהא עשוי לשלם סכום למי שהוכרז כהתאחדות בלתי מותרת שבידי כל אדם. המחזיק מחויב לדווח בדואר רשום בתוך 48 שעות על עובדה זו.

המחזיק יקבל הוראה המחרימה את הרכוש או הפיקדון או הסכום ומורה לו להעבירו לידי שר הביטחון.

המחזיק מנוע מהעברת החזקה לאחר אלא אם קבל רשות מהשר. שוטר או אדם שהורשו לכך, רשאים להיכנס לכל מקום בו מצוי רכוש או תיעוד על כך ולתפוס בהם חזקה ולעכבם בידם עד שיקבלו הוראות מהשר.

תקנה 85 לתקנות ההגנה קובעות את העבירות על חברות ו/או סיוע להתאחדות בלתי מותרת והעונשים לכך.

צווי החרמה

תקנה 120 לתקנות ההגנה קובעת כי שר הביטחון רשאי להורות בצו כי:

...ויחרמו לזכות ממשלת ישראל כלל רכוש, או מקצתו, של כל אדם שבו נוכח שר הביטחון לדעת כי עבר, או ניסה לעבור, או חיזק את ידי העוברים, או היה שותף לאחר מעשה לעוברים עבירה על התקנות האלה, עבירה שבה כרוכות אלימות או הטלת אימה או עבירה שעליה נדונים בבית־משפט צבאי.

שר הביטחון חותם על צו החרמה מכוח תקנה 120 לתקנות ההגנה,

לאחר שעיין בחומר המודיעיני והשתכנע כי נתמלאו תנאי התקנה. צו החרמה זה חל על יחידים ועל ארגונים. צו ההחרמה שנחתם על ידי שר הביטחון קובע כי ההשגה על הצו תהא בפניו וכן את תקופת ההשגה. שר הביטחון ממנה נציג השומע ההשגה, ממליץ לשר הביטחון כיצד לנהוג, ושר הביטחון מחליט בהשגה לאחר שעיין בהשגה ובהמלצת מי שמונה על ידו לשמוע ההשגה.

לעיון בטקסט המלא של חלק ז' לתקנות ההגנה המפרט את העבירות והעונשים עליהן, ראה תקנות ההגנה (שעת חרום) 1945 באתר משרד המשפטים www.justice.gov.il

נספח 2

לרשימת הכרזות וצווים של משרד הביטחון ראה אתר משרד הביטחון באינטרנט www.mod.gov.il

נספח 3

בין 1 בינואר ל-30 באוגוסט 2008 נכחו משקיפות מטעם מחסום WATCH ב-36 ישיבות בבתי המשפט הצבאיים במחנה עופר ובמחנה סאלם (בנוסף לתצפיות במשפטי תעבורה הנערכים בנפרד). לישיבות, שהתקיימו באולמות שונים וכללו תזכורות, הקראות, הוכחות, החלטות וערעורים, הגענו באופן אקראי בימים שונים ובשעות שונות. עקבנו (הן בצפייה ובשמיעה, והן בקריאת הפרוטוקולים) אחרי דיונים ב-154 תיקים.³³ 70 מביניהם (כ-45%) כללו אישום אחד או יותר בעבירות של

33 עשרות השרים וחברי המועצה המחוקקת שנעצרו באמצע שנת 2006, לאחר הבחירות לרשות הפלסטינית, והואשמו בעבירות של חברות ופעילות, נשפטו, רובם ככולם, במהלך 2006 ו-2007 ואינם כלולים בתיקים שאחריהם עקבנו ב-2008.

חברות, פעילות, נשיאת משרה ומתן שירות להתאחדות בלתי מותרת. לא כללנו במעקב נאשמים בפעילות צבאית אלימה מכל סוג שהוא. בתיקים של חברות ופעילות שבהם התרכזנו, השלמנו את התצפיות בעיון בפרוטוקולים של דיונים שבהם לא נכחנו. תיקים אלה אומנם אינם מדגם סטטיסטי, שמייצג את הנאשמים בעבירות של חברות ופעילות בין כלל הנאשמים בבתי המשפט הצבאיים, אולם המעקב אחריהם מרחיב ומעמיק את ההבנה של הדרכים בהן משתתפת מערכת המשפט הצבאי בתחזוקת הכיבוש.

